

M

Lillkyro socken.

Undersökning af ett stenröse på
Limmanpetto skog i Vähä-Greggilähem-
mans mark, Greggilä by d. 9, 11-15 juni 1906.

I ett den 13 nov. 1905 dateradt bref
hade hemmansägaren Jaakko Greggilä
från Greggilä by af Lillkyro socken anhållit
om St. K:s beskydd för två å hans mark
belägna rösen, hvilka genom sandgräf-
ning vore i fara att förstöras. Denna
sandgrävning hade oaktadt hans ut-
tryckliga förbud fortgått, emedan läns-
mannen låtit kungöra att hvar och en
ägde rätt att försä sig med sand från
detta ställe. På St. K:s anhållan hade
länestyrelsen i Åasa infordrat länsman-
nens förklaring i saken och hade den-
na i sitt svar framhållit att de bägge
rösen nog vore fredade och att hem-
mansägaren Greggilä hade bråkat i onödan.

För att öfvertyga mig om, huruvi-
da denna uppgift var riktig eller om
verkligt, såsom Greggilä påstått, en-
öfverhängande fara hotade de bägge
fornminnena besökte jag jämte Mag. St.
M. Tallgren den 9 juni 1906 stället i fråga.

Rörena ligga 3-4 km. S.W. från Greggilä by nära gränsen mot Laike-
la socken på den västra skogbevuxna
slutningen af en låg höjd, som i väster
begränsas af lågländta naturliga änn-
gar, inom ett område som kallas Linn-
vanpeltto, och på Tähä - Greggilä hem-
mans mark. I prof. J. R. Aspelins för-
teckning öfver graf-rörena i Lillkyrö
socken äro de upptagna under nr:is
8 och 9. I den närmare omgifningen
finnas ett tiotal andra rören (jfr.
nämnda förteckning och kopiorna af
lykartorna på Historiska Museets topo-
grafiska arkiv samt J. R. Aspelin, Ko-
kaelma muinaistutkimus alattu, Suo-
mi II, 9 sid. 112/113.).

Frankamma till platsen kunde vi
öfvertyga oss om att Greggiläs skildring
icke varit rätt för öfverdrifven. Invid
det större kumlet (nr 8) funnos i själva
värdet flera genom sandsläpning upp-
komna gropar af växlande omfång
och på södra sidan gapade en syn-
nerligen stor och djup sådan, i hvil-
ken redan många stenar från kum-
let hade rasat ner. Det bredvid lig-
gande mindre kumlet (nr. 9) var däremot
fullkomligt oskadadt. Då jag fukta-
de att det stora röset genom sand-
gräfning kunde ytterligare undermi-
neras, beslöt jag att undersöka det-
samma.

Denna undersökning tog icke mindre än 6 dagar i anspråk (den 9, 11-15 juni), ehuru arbetsstyrkan smärningom ökades från 4 till 11 personer.

Kumlet mätte från N till O cirka 15 m från N till S 13,5 m i diameter; dess högsta punkt låg något norr om midten, denna punkts höjd öfver en punkt (A på kartan) vid kumlets västra kant utgjorde 2,37 m, och då battnen slutlade ganska starkt från N till S, var skillnaden mellan toppens höjd och höjden af den lägsta punkten (D på kartan) vid södra kanten 3,56 m, medan åter en punkt (C på kartan) vid norra kanten låg blott 1,82 m lägre än toppen. Sannolikt hade kumlet ursprungligen varit något högre; nu hade det ungefär i midten två stora, af skattsökare upprifna gropar, af hvilka den ena, närmare den västra kanten belägena, nådde nästan till battenstenarna, medan den andra (östligare) var något grundare. Invid den sistnämnda stack ett väldigt, cirka 1,69 m. högt flyttblock upp i stenhögen, den s. k. centralstenen eller „silnäkivi“, hvilken så att säga bildade kumlets kärna. Sådana centralstenar hafva som känt, tidigare anträffats i en mängd stenösen i vårt land. Midt i den västra gropen stod en björk, inmanför kumlets nordvästra och östra

4
kant hade några granar vuxit upp
och andra granar stodo omedelbart
invid kumlets periferi. De öfversta
stenarna voro, också i groparna öfver-
dragna af mossor. Kumlets kanter
voru icke öfverallt fullt tydliga,
emedan på några ställen, isynner-
het på södra sidan, stenar hade
rasat ner eller blifvit nersträta.
Dock synes högen ursprungligen
hafa varit något lunda cirkelrund.

De yttersta stenarna voro för det
mesta jämförelsevis små och låga
(cirka 0,40 - 1,00 m långa, 0,15 - 0,30 m höga
jfr. kartan).

Vid undersökningen blottades fört
ett område på nordvästra och norra
sidan ända till botten, hvars jord
noga undersöktes och sällades. Då
den öfriga delen af kumlet därvid
till en början lämnades orörd, erhöles
en god överblick öfver högens struktur.
Inmaningom afskalades sedan hela
kumlet ända till bottenstenarna, af
hvilka de mindre kastades utom kan-
terna, medan de talrikt förekomman-
de stora blocken endast vältrades åt
sidan på ett tidigare undersökt
ställe, då jorden under desamma
skulle granskas. Sedan hela botten-
ytan blifvit noga genomskäkt och
den genomgräpda jorden sällad,
uppkastades kumlet på nytt, till

hvilket sistnämnda arbete åtgick en hel arbetsdag för 9 man.

Undersökningen gaf oss följande bild af kumlets beskaffenhet och byggnad.

Botten består af mager, här och där kallblandad sandjord och slutade från N till S, samt något litet från Ö till W. Under det tunna kullerlagret framträdde örddt sandigt grus. Bottenstenarna voro närmast omkretsen redan ganska stora, men öfver stego i allmänhet ej en manshöjda, (skiuu äfven större stenar än sådana, som kunde lyftas eller vältas af en man förekommo). Bakom dem och närmare midten samt isynnerhet invid centralstenen finnos bland bottenstenarna öfver 1 m. höga klippblock, hvilka endast med stor ansträngning af 4-5 man kunde rubbas på sitt läge. Mellan dessa koloserna lägo mindre, lättare flyttbara stenar. En nära västra kanten stände, 2,5 m lång och 2 m. bred sten, som höjde sig cirka 0,80 m öfver botten, hade utan tvifvel redan före rösets uppförande legat på sin plats, ty den sträkte sig djupt ner i jorden, var „jordfast”. I det tunna mullagret på denna stens breda rygg tillades (vid 7 på kartan) en häst (?) - eller ko (?) - land. Stenen synes hafva bildat en del af norra

6

väggen af en steninhägnad inom
hemlets sydvästra del, hvilken sten-
sättning inneslöt rester af det brända
liket samt grafgodset. Jag använder
här med afsikt det hypotetiska uttrycket
„synes“, då stensättningens gränser
endast på den östra och södra samt
en del af den västra sidan fram-
trädde aldeles tydligt. Stenarna
från dess norra sida hade tyvärr af
några alltför ifriga arbetare i ett obe-
vakadt ögonblick blifvit undanskaf-
fade, innan jag hunnit införa dem på
kartan. Den södra väggen bildades
af 3 stora stenblock hvilka med si-
na smalsidor voro omsorgsfullt stäl-
da mot hvarandra och mellan hvilka
nere på botten mindre stenar voro in-
kilade. (a [det östligaste stenblocket,
som hade stått på 3 låga och platta stenar]
mätte 0,97 m i längd, 0,70 m i höjd och
0,50 - 0,80 m i bredd; b [det mellersta blocket]
= 1,30 m x 0,90 m x 0,50 m; c [det västliga-
ste blocket] = 1,15 m x 0,80 m x 0,60 m] jfr skiffen.
På östra sidan funnos 3 mindre stenar
och ett stort 0,56 m högt block, likale-
des lagda så mot hvarandra att de-
ras yttre sidor bildade en samman-
hängande yta. Midt emot dem stod
på västra sidan ett stort, men blott
0,42 m högt stenblock i trubbig vink-
el mot den södra väggen, men mel-
lan detta block och den ofvan nämnda

stora jordfasta stenar var stensättnin-
 gens gräns tydlig. Området innanför
 denna inhägnad var fylldt med ste-
 nar, som i allmänhet voro mindre
 än de, hvilka bildade stensätt-
 ningens väggar. Under dem vidtog
 ett kulturlager af ungefär 21 cms
 tjocklek, i hvilket hittades en mängd
brända ben (tillsammans vägande 1,6 kg.)
 och följande föremål: nära den östra väg-
 gen (vid punkt 1 på kartan) ett bronsspär-
 ne af typen Katalog der Kunststellung zum
 X, archäolog. Kongress in Riga 1896, pl. 5 fig. 24
 eller en s. k. Sprossenfibel af ostbaltisk typ
 (St. H. M. 4750: 1), - nära den västra väggen
 (vid punkt 3 på kartan) fragment af en
trekantig pilspets af ben (4750: 6), vid punkt
 2 på kartan en liten platt järnbit (4750: 4)
 samt vid sällandet af gorden från trak-
 ten mellan punkterna 1 och 2 några frag-
 ment af en krökig järnten möjligen den
 omböjda hufvudändan af en järnväl af
 typen Aspelin, Muinaisjäännöksia fig. 1308,
 1309 (4750: 2, 3) och en liten ornerad bit af ett
föremål af ben (4750: 5). Kol anträffades
 liksom i kumlets öfriga delar blott spar-
 samt, hvarför det kan antagas att li-
 ket blifvit brändt utanför grafhögen.

Stensättningen var dock icke det en-
 da stället inom kumlet, där lämningar
 från bälet blifvit nedlagda. Brända
ben hittades tvärtom äfven inom ett
 med väldiga flyttblock omställdt om-

råde omedelbart norr om centralstenen. Äfven här lägo de på battnen och icke på stenarna. De uppträdde dock här i mindre mängd än innanför Stensättningen. Af andra föremål hittades här (vid punkt 6 på kartan) blott en liten bit slag (4750: 8). Inom hela den öfriga delen af kumlets batten anträffades inga fynd.

Om stenarna på kumlets batten till stor del bestodo af väldiga flyttblock, så voro de högre upp liggande stenarna mindre, skuru äfven bland dem några rätt anseeliga exemplar förekommo. Där kumlet var högst, lägo stenarna 4-6 hvar öfver hvarandra; mellanrummen voro utfyllda af småstenar (af en barnhands storlek och mindre), hvilka dessutom i stor mängd betäckte kumlets norra och östra slutningar.

Alfred Hackman.

I Karta öfver rösets yta före undersökningen.

Stenröse från ä

II Karta öfver rösets botten.

I

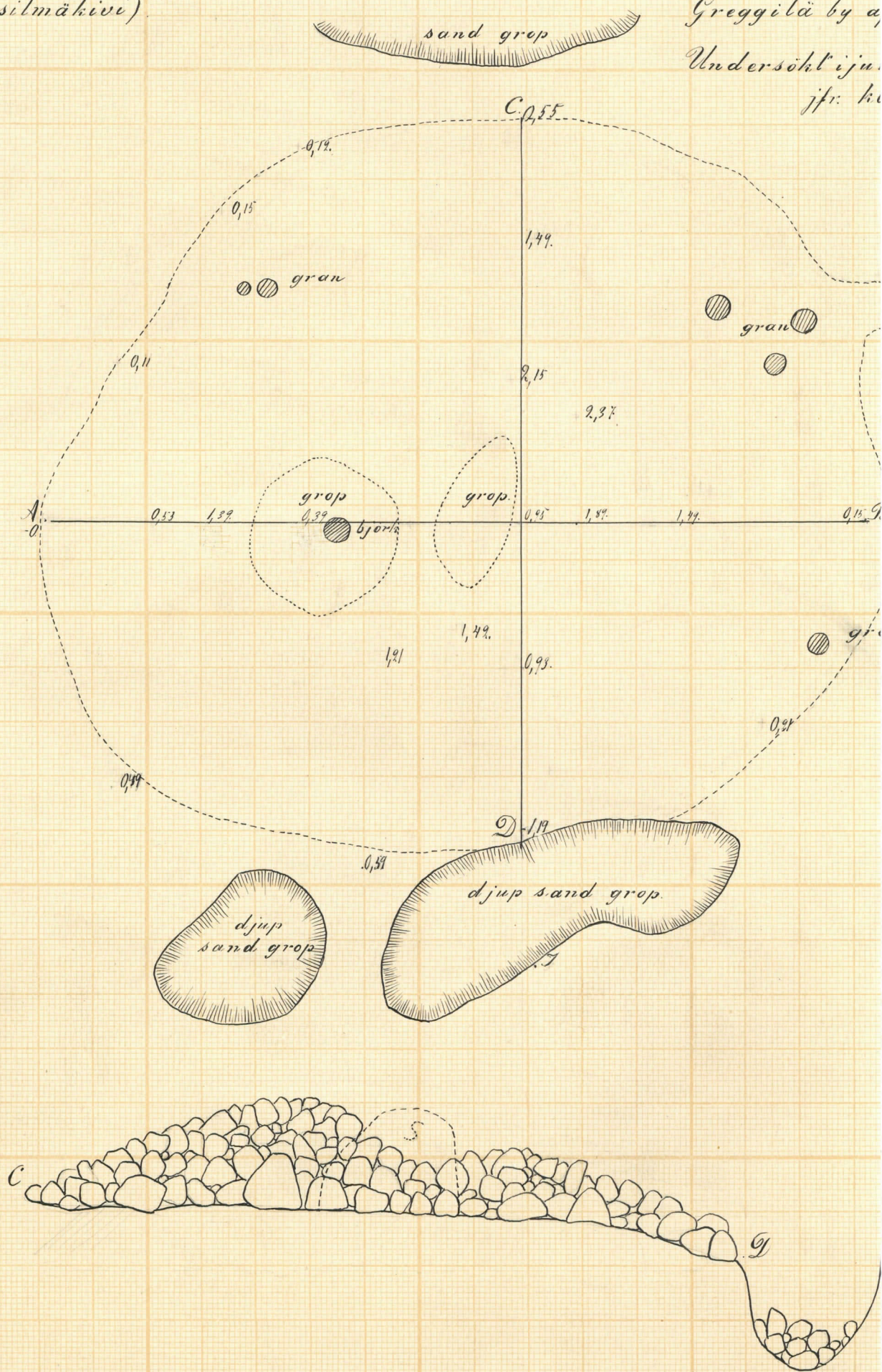
i Linnanpeltö-skogen

S - centralstenen (silmäkivi).

Greggilä by a

Undersökt i ju

jfr: li

Idre järnåldern

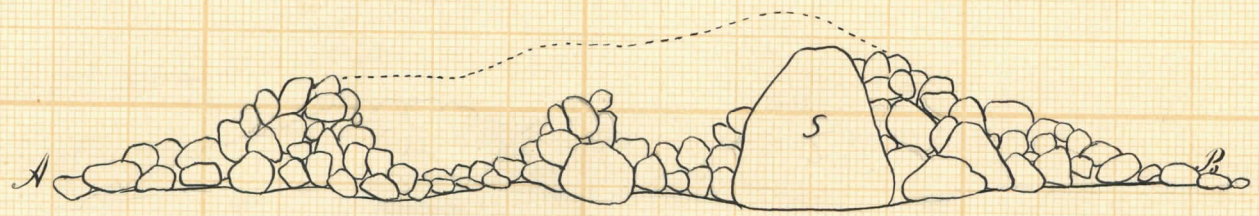
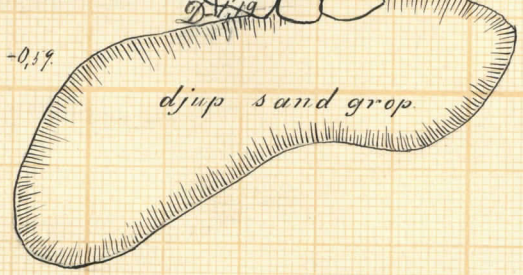
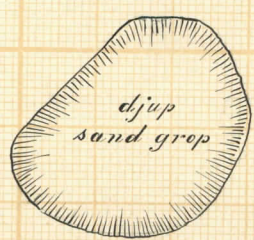
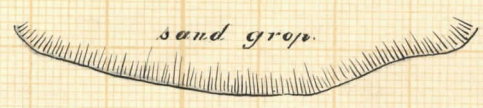
Ätåhä-Greggilä hemmans mark

Lillkyro socken

1906 af A. Hackman

Antolog 4750: 1-14

II

2867

L.136

1
Nordästra delen af stenröset nr 8 i Limnampella
skog, Våhågreggilä hmn, Groggilä by, Lillkyros s:n
under pågående undersökning. Jfr. katal. nr. 4750: 1-14

A. Hackman 1906.

2868

L.136

Bottenstenarna i röset nr 8 i Limmanpetto
skog, Vähägrengilä hmn, Grengilä by, Lillkyro
s:n. under pågående undersökning. Jfr. Katal. nr 4750: 1-14

A. Backman 1906.